

Institutionen för pedagogik och didaktik

Studiehandledning

Skolans och yrkesutbildningens historia
med särskild koppling till vård och
omsorgsyrkena

5 högskolepoäng

Höstterminen 2020
YP11LÄ

Kursens innehåll

Kursen, som är av introducerande karaktär, behandlar det svenska skolsystemets historia. Den tar upp hur utbildningshistorien påverkats av samhällsförändringar och politiska ställningstaganden, men också av synen på kunskap, elever och lärarprofessionen under olika tidsperioder. Skolans betydelse för att under olika perioder såväl återskapa som minska sociala ojämlikheter belyses, framförallt i relation till klass och genus. Dessutom behandlas skolan som en politiskt styrd organisation, och dagens politiska styrmodeller, liksom dess konsekvenser för pedagogisk praktik, diskuteras.

Kursens innehåll är:

- Skolformernas historia
- Yrkesutbildningens/vårdutbildningens historia
- Professionshistoria
- Utbildning, klass och genus
- Styrning av skolan

Skolformernas historia behandlar den historiska framväxten i Sverige av åtskilda skolor och skolsystem med tonvikt på sent 1800- och-1900 tal. Traditioner inom läroverk, flickskola och folkskola behandlas för att belysa det s.k. parallellskolesystemet. Grundskolans tillkomst uppmärksammas liksom demokratins värdegrund som en av skolväsendets grundvalar under efterkrigstiden. Dessutom belyses framväxten av fristående skolor under de senaste decennierna.

Yrkesutbildningens/vårdutbildningens historia fokuserar den historiska framväxten av yrkesutbildning, främst under 1900-talet.

Utbildning, klass och genus syftar till att särskilt uppmärksamma hur skolsystemet historiskt återspeglat och förstärkt föreställningar om flickors, pojkars och sociala klassers skilda utbildningsbehov, men också hur sådana föreställningar och strukturer utmanats. Genomförda utbildningsreformer med syfte att utjämna ojämlikheter belyses och granskas kritiskt.

Professionshistoria berör läraryrkets framväxt, synen på professionellt kunnande och hur läraryrket präglas av olika föreställningar kring uppfostran och undervisning. Särskilt uppmärksammas yrkeslärares/vårdlärares professionshistoria.

Styrning av skolan fokuserar relationen mellan politik och pedagogisk verksamhet, och hur denna relation påverkas i och med förskjutningar från regel- till målstyrning, och med framväxten av fristående skolor och det fria skolvalet.

Förväntade studieresultat

Efter genomgången kurs förväntas studenten kunna:

- redogöra för det svenska skolsystemets framväxt, utveckling och organisering.
- redogöra för yrkesutbildningens/vårdutbildningens framväxt, utveckling och organisering
- kritiskt granska skolsystemets betydelse för återskapande av sociala ojämlikheter liksom för undanröjandet av sådana.
- redogöra för lärarprofessionens formering och varierande förutsättningar över tid.
- diskutera hur politisk styrning av skolan sammanhänger med pedagogisk praktik.

Kursinformation

Kursen genomförs som distansstudier på halvfart. **Eftersom institutionen tagit beslutet att fortsätta med distansundervisning under första delen av hösten 2020 kommer kursens seminarier ske via Zoom.** Det kommer alltså inte vara några fysiska sammankomster på universitetet. Under seminarierna behandlas kursens centrala teman genom föreläsningar och gruppdiskussioner. Mellan sammankomsterna sker självstudier med inläsning av kurslitteratur.

Kursansvarig lärare är Eva Eliasson som nås enklast via e-post: eva.eliasson@edu.su.se

Kursadministratör är Hanna Licke som nås via e-post hanna.licke@edu.su.se alternativt tfn: 08-16 30 62

Förberedelser inför första seminariet

Det första seminariet kommer att handla om skolformernas historia och hur sociala aspekter präglat utbildningarna över tid. Olika vårdutbildningars historia kommer att behandlas liksom vårdlärarutbildningen. För att få ut så mycket som möjligt av seminariet är det viktigt att du förbereder dig väl. Inför den första seminarieträffen ska du:

- lyssna på föreläsningen om **skolformernas historia**. Föreläsningen ligger som tre länkar i Athena, under Filsamling.
- ha läst kap 6, 7, 21 och 22 i Larsson & Westberg (2019). OBS! Om du använder en annan upplaga måste du vara observant så att du läser rätt kapitel.
- ha läst Erikssons och Gunnarssons (1997) samt Törnquists (2004) beskrivning av **vårdpersonals utbildning**.

Förberedelser inför det andra seminariet

Det andra seminariet kommer att handla om vårdlärarnas och yrkeslärarnas historia samt skolans styrning. Inför det andra seminariet ska du:

- ha läst kap 8, 10, 25 och 26 i Larsson & Westberg (2015), kap 1 i Johansson (2012, red. Henning Loeb & Korp) samt kap 6, 7, 10 och 11 i Johansson (2007).
- ha lyssnat på föreläsningen om **statlig styrning**.
- ha lyssnat på föreläsningen om **lärarprofessionens utveckling**.
- ha läst det/de kapitel som du blivit tilldelad om **vårdlärares utbildningshistoria** i Eliasson (2009, kap 6, 7-8 eller 9-10) och ha förberett dig för att kunna presentera innehållet i en tvärgrupp utifrån **Journal club-modellen** under seminarium 2. Mer info under seminarium 1.

Momentöversikt och schema

DAG	DATUM	TID	SAL	INNEHÅLL
Onsdag	2 sep	9 - 16	Zoom	Seminarium. Genomgång av studiehandledning och examinationsuppgifter. Gruppdiskussioner om allmän historia och vårdpersonals utbildning. Föreläsning om vårdlärares utbildningens utveckling.
	7 - 14 sep			Diskussion i Athena i grupper utifrån artikel Nylund (2018).
Torsdag	8 okt	9 - 15	Zoom	Seminarium. Diskussioner utifrån föreläsningar och litteratur. Genomgång av begrepp. Redovisning (Journal club). Förberedelser inför den skriftliga examinationsuppgiften.
Måndag	19 okt			Den skriftliga examinationsuppgiften läggs in på Athena under Kursuppgifter.

Diskussion i Athena

Denna Athenadiskussion är en obligatorisk uppgift och ska ha genomförts för att bli godkänd på kursen. Olika frågor/diskussionsområden kommer att läggas ut på Athena senast en vecka innan diskussionen i grupper ska påbörjas. Dessa frågor/diskussionsområden utgår ifrån artikeln av Nylund (2018). Alla i gruppen ska starta **en** diskussionstråd utifrån någon av de angivna frågorna. Om ni vill kan ni dela upp frågorna i gruppen innan diskussionen börjar. Den som startat tråden förväntas vara extra aktiv för att hålla diskussionen igång, men alla i gruppen ska ge minst en kommentar till varje inlägg.

Diskussionen ska ske mellan 7 och 14 september. Det innebär att du måste starta tråden senast i mitten av perioden för att dina gruppmedlemmar ska hinna läsa och kommentera.

Ordinarie examinationstillfälle och omexamination

Examination av kursen sker genom en inlämningsuppgift som publiceras i Athena vid kursstart med sista inlämningsdatum **19 oktober 2020**. Examinationen bedöms med betygsskala A-F. Om du inte lämnat in examinationen till detta datum, eller lämnat in men fått ett F, ges ett nytt tillfälle att lämna in **7 januari 2021**. Om inte uppgiften lämnas in vid det första ordinarie examinationstillfället kommer uppgiften att se något annorlunda ut. Den nya uppgiften läggs ut på Athena senast **23 november 2020**.

Plagiat

Det är givetvis tillåtet att citera andra källor, men såväl direkta citat som indirekta referat måste alltid vara försedda med korrekta och fullständiga referensuppgifter. Att kopiera eller skriva av ett kortare eller längre avsnitt och ange sig själv som författare till texten är förbjudet. Det betraktas som plagiat. Man får inte heller kopiera sina egna texter som man fått godkända i andra kurser, sk. självplagiat.

Ett exempel på plagiat är att ordagrant eller nästan ordagrant skriva av en text (detta innefattar även delar av en text och enskilda meningar) och inte ange varifrån detta kommer. Plagiat kan även anses vara fallet om Du använder andras text så att Du får den att framstå som din egen. Andras text kan exempelvis utgöras av kurslitteratur och/eller texter Du funnit på nätet eller en studiekamrats hemtentamen. Plagiat betraktas som ett grundläggande brott, inte enbart mot en etablerad forskningsetisk kod, utan även mot ett allmänt förhållningssätt vad gäller egna och andras texter. Plagiat är otillåtet fusk och blir alltid föremål för ett disciplinärende, som kan leda till avstängning. Vid SU kontrolleras texterna mot en databas.

Fusk

Som student vid Stockholms universitet ansvarar du för din egen utbildning. Som en del i ditt ansvar ingår att känna till de regler som finns för studier, examination och för att vistas i lokaler och utnyttja resurser. Enligt de regler som gäller för universitetet får disciplinära åtgärder bland annat vidtas mot student som:

- med otillåtna hjälpmedel eller på annat sätt försöker vilseleda vid prov eller när en studieprestation annars ska bedömas,
- stör eller hindrar undervisning, prov eller annan verksamhet inom ramen för utbildningen.

Disciplinärenden behandlas i Stockholms universitets disciplinnämnd. Påföljden kan bli varning eller avstängning för en tid av 1-6 månader. Information om Stockholms universitets regler för examination och disciplinärenden finns på Stockholms universitets webbsida www.su.se/regelboken. Lärare är skyldig att anmäla grundad misstanke om fusk till rektor och disciplinnämnden!

Litteraturlista

Obligatorisk litteratur

Eliasson, Eva (2009). *Metod, personlighet och forskning. Kontinuitet och förändring i vårdlärarutbildarnas kunskapskultur 1958-1999*. Akad. avh. Stockholm: Stockholms universitet. (Kap 6, 7, 8, 9, 10 och 11) (Finns tillgänglig på nätet)

Eriksson, Helen & Gunnarsson, Elly (1997). *På tröskeln till omvårdnadsvärlden*. Akad. avh. Umeå universitet. (Valda delar, finns som pdf-fil i Athena)

Johansson, Monica (2012). "En exkluderande och inkluderande skolform". I: I. Henning Loeb & H. Korp (red). *Lärare och lärande i yrkesprogram och introduktionsprogram*, s. 25-40. Lund: Studentlitteratur.

Johansson Ulla (2007). *Kön, klass och goda lärare: en diskursanalys av texter om yrkeslärare, läroverkslärare och gymnasielärare*. Pedagogiska institutionen, Umeå universitet, nr 76. (Kap 6, 7, 10, 11) <http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:153109/FULLTEXT01.pdf>

Larsson, Esbjörn & Westberg, Johannes (red.) (2019). *Utbildningshistoria. En introduktion*. Lund: Studentlitteratur. (Kap 6, 7, 8, 10, 21, 22, 25, 26)

Lundahl, Lisbeth (2008). Skilda framtidsvägar. Perspektiv på det tidiga 2000-talets gymnasiereform. *Utbildning & demokrati*. Vol. 17, nr 1 s. 29-51. (Finns som pdf-fil i Athena)

Nylund, Mattias. (2018). Gymnasieskolan som parallellskola? I: A. Fejes & M. Dahlstedt (red). *Skolan, marknaden och framtiden*, s. 151-167. Lund: Studentlitteratur. (Finns som pdf-fil i Athena)

Törnquist, Agneta. (2004). *Vad man ska kunna och hur man ska vara. En studie om enhetschefers och vårdbiträdens yrkeskompetens inom äldreomsorgens särskilda boendeformer*. Akad. avh. Stockholms universitet. (Valda delar, finns som pdf-fil i Athena)

Referenslitteratur

www.skolverket.se (här kan du hitta aktuella dokument som rör styrning av skolan)

Lundgren, Säljö & Liberg. (2010). *Lärande, skola, bildning. Grundbok för lärare*. (Kap 1-4). Stockholm: Natur & Kultur.

Valfria artiklar från www.lararnashistoria.se

Examinations- och bedömningskriterier

A

Lärandemålen uppfylls utmärkt i alla delar genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen på ett självständigt sätt har bearbetat, problematiserat och diskuterat kursens innehåll med utgångspunkt i litteraturen. Texten har rikligt med relevanta referenser. Texten uppvisar mycket god disposition, mycket god språklig hantering samt mycket god referenshantering.

B

Lärandemålen uppfylls mycket väl genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen på ett självständigt och nyanserat sätt har bearbetat och diskuterat kursens innehåll med utgångspunkt i litteraturen. Texten har rikligt med relevanta referenser. Texten uppvisar god disposition, god språklig hantering samt god referenshantering.

C

Lärandemålen uppfylls väl genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen på ett tydligt sätt har redogjort för och diskuterat kursens innehåll med utgångspunkt i litteraturen. Texten har relevanta referenser. Texten uppvisar god disposition, god språklig hantering samt god referenshantering.

D

Lärandemålen uppfylls genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen på en grundläggande nivå har bearbetat och diskuterat kursens innehåll med utgångspunkt i litteraturen. Texten har mestadels relevanta referenser. Texten uppvisar acceptabel disposition, acceptabel språklig hantering samt acceptabel referenshantering.

E

Lärandemålen uppfylls genom att studenten i sin examinationsuppgift visar att hen på en grundläggande nivå har bearbetat och diskuterat kursens innehåll med utgångspunkt i litteraturen. Texten kan ha innehållsmässiga brister som ändå bedöms vara godtagbara. Texten har mestadels relevanta referenser. Texten uppvisar acceptabel disposition, acceptabel språklig hantering samt acceptabel referenshantering. Struktur och utformning av texten kan ha vissa brister, liksom språk och formalia, men är godtagbara.

Fx

Lärandemålen uppfylls inte i sin helhet. Tänkbara brister kan vara något/några av följande:

- Studenten knyter i vissa delar av sin examinationsuppgift inte an till kurslitteraturen på ett tillräckligt sätt.
- Referenser saknas eller är felaktiga vid återkommande tillfällen.
- Någon del av texten är innehållsligt och/eller språkligt oklar eller behöver utvecklas.

F

Lärandemålen uppfylls inte. Tänkbara brister kan vara något/några av följande:

- Instruktionerna för examinationsuppgiften har inte följts.
- Alltför stora brister finns i förståelsen av kursens innehåll.
- Kurslitteratur saknas eller används på ett alltför begränsat sätt.
- Språkanvändning och/eller disposition gör texten alltför svår att förstå.
- Referenser saknas i stor utsträckning.